

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 29/03-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Ing. Z. Š., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. D. T., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. P 91/00 na neverejnom zasadnutí 29. apríla 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. P 91/00 p o r u š i l základné právo Ing. Z. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ing. Z. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania v sume 12 400 Sk (slovom dvanásťtisícštyristo slovenských korún) na účet advokátky JUDr. D. T., Advokátska kancelária, K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti Ing. Z. Š. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 29. januára 2003 č. k. III. ÚS 29/03-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť Ing. Z. Š., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. D. T., Advokátska kancelária, K., zo 16. decembra 2002 pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. P 91/00.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že 20. marca 2000 podala na okresnom súde návrh na začatie konania vo veci zvýšenia výživného na jej maloletého syna S. Š., bytom K., proti Ing. S. Š., bytom K. (ďalej aj „odporca“).

Prvé úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci vykonal podľa nej okresný súd až 16. novembra 2000 a prvé pojednávanie bolo vytýčené po uplynutí viac ako jedného roka od podania návrhu na začatie konania (18. apríla 2001). Od 25. apríla 2001, keď sťažovateľka na základe požiadavky okresného súdu doplnila svoj návrh, okresný súd podľa nej vo veci nekonal.

Sťažovateľka sa podaním zo 14. októbra 2002 obrátila na predsedu Krajského súdu v Košiciach namietajúc prietahy v uvedenom konaní. Predseda Krajského súdu v Košiciach odstúpil sťažnosť na priame vybavenie predsedovi okresného súdu. Ten v odpovedi z 12. novembra 2002 označil sťažnosť za dôvodnú a zároveň ju informoval, že ďalšie pojednávanie vo veci je vytýčené na 12. február 2003. Z uvedenej odpovede podľa sťažovateľky vyplýva, že ani využitie sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov neprineslo zásadnú zmenu vo faktickom stave spočívajúcom v nečinnosti okresného súdu bez podstatných dôvodov.

Sťažovateľka namietala, že okresný súd nekonal vo veci primerane k svojim možnostiam a okolnostiam daného prípadu, čím spôsobil zbytočné prietahy v uvedenom konaní. Tým podľa jej tvrdenia došlo aj k narušeniu citových a sociálnych vzťahov v jej rodine, čo jej spôsobilo závažnú nemajetkovú ujmu. Nečinnosťou okresného súdu jej mala byť spôsobená aj finančná ujma. Ak by okresný súd včas rozhodol o jej návrhu a vyhovel by mu v plnom rozsahu, zvýšil by sa jej mesačný príjem o 3 000 Sk, čo by umožňovalo zabezpečovať riadnu výchovu jej maloletého syna. Vzhľadom na odstup od podania relevantného návrhu na okresný súd a primeranej lehoty, v ktorej mal o tomto návrhu rozhodnúť, sa celková finančná ujma sťažovateľky blíži k hranici 100 000 Sk.

Na základe uvedených skutočností navrhla, aby ústavný súd rozhodol, že:

„1. *Základné právo Ing. Z. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane*

ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. P 91/00.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. P 91/00 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. Z. Š. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk, ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do jedného mesiaca od nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. Z. Š. priznáva právo na náhradu trov konania, vrátane trov právneho zastupovania, ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do jedného mesiaca od nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.“

Okresný súd v písomnom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 220/03 z 20. februára 2003 uviedol:

„Návrh na zvýšenie výživného bol sťažovateľkou podaný na tunajšom súde dňa 20. 3. 2000, pričom prvé úkony vo veci – ustanovenie kolízneho opatrovníka a vyžiadanie mzdových listín – boli vykonané dňa 16. 11. 2000. Po doručení žiadaných dokladov bol určený termín pojednávania na deň 18. 4. 2001. Uvedené pojednávanie bolo odročené za účelom predloženia ďalších listinných dokladov potrebných pre rozhodnutie vo veci.

Dňa 12. 2. 2003 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vo veci rozhodnuté.

Od 18. 4. 2001 do vytýčenia uvedeného pojednávania skutočne vznikol prieťah v konaní. Tento bol však spôsobený enormnou zaťaženosťou sudcov tunajšieho súdu, teda aj JUDr. M. J., ktorej je predmetná vec pridelená a v súdnom oddelení ktorej bolo k 31. 1. 2003 692 nevybavených vecí.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky písomne reagovala na vyjadrenie okresného súdu podaním z 10. marca 2003, v ktorom okrem iného uviedla:

„Ako z obsahu vyjadrenia vyplýva, Okresný súd Košice II. zhodnotil sťažnosť sťažovateľky na prieťahy v konaní ako dôvodnú.

Dňa 12. 2. 2003 sa síce uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vo veci rozhodnuté, avšak zvýšenie výživného pre maloleté dieťa, ktoré bolo predmetom konania, bolo priznané len od januára 2003, pričom sťažovateľka návrh na súde podala dňa 20. 3. 2000 a požadovala v ňom zvýšenie výživného počnúc dňom 1. 1. 1999. (...)

Tým, že Okresný súd Košice II. o návrhu sťažovateľky rozhodol až po uplynutí takmer 3 rokov, vyvolal u nej dlhodobý stav právnej neistoty. Tento napriek využitiu dostupných právnych prostriedkov nápravy však i naďalej trvá, keďže Okresný súd Košice II. dňa 12. 2. 2003 síce rozhodol vo veci, avšak napriek preukázaným prieťahom v konaní (ktoré boli predmetom samostatnej sťažnosti), výživné pre maloleté dieťa priznal spätne len za dobu jedného mesiaca.

Tento stav spôsobuje sťažovateľke vážne problémy pri zabezpečovaní riadnej výchovy jej maloletého syna a narúša citové a sociálne vzťahy v rodine.

V zmysle § 30 ods. 2 zákona NR SR č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Vám zároveň oznamujem, že súhlasím s tým, aby sťažnosť bola prerokovaná bez ústneho pojednávania.“

V podaní z 23. apríla 2003 vyčíslila právna zástupkyňa výšku požadovanej náhrady trov sťažovateľky v konaní pred ústavným súdom na 13 194 Sk.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. P 91/00 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Návrh na začatie konania podala sťažovateľka na okresnom súde 20. marca 2000.

Vo veci konajúca sudkyňa pokynom súdnej kancelárii zo 16. novembra 2000 uložila vykonať prvotné úkony v predmetnej veci (vyžiadať odpisy mzdových listov sťažovateľky aj otca dieťaťa od ich zamestnávateľov, vyzvať sťažovateľku na predloženie rodného listu maloletého, doručiť podaný návrh na vyjadrenie odporcovi, požiadať Okresný úrad Košice II o prešetrenie pomerov v rodine, pripojiť spis o rozvode).

Okresný súd vydal 20. novembra 2000 v predmetnej veci uznesenie sp. zn. P 91/00, ktorým bol za kolízneho opatrovníka v tomto konaní maloletému ustanovený „*Okresný úrad Košice II, OSS*“.

Výzva okresného súdu vyhotovená podľa pokynu sudkyne súdnej kancelárii zo 16. novembra 2000 bola sťažovateľke doručená 28. novembra 2000. Odporcovi Ing. S. Š. bol podaný návrh s výzvou na vyjadrenie doručený 28. novembra 2000.

Mzdové listy sťažovateľky boli okresnému súdu doručené 4. decembra 2000. Mzdové listy odporcu boli okresnému súdu doručené 6. decembra 2000. Sťažovateľka predložila okresnému súdu rodný list maloletého 8. decembra 2000. Listom z 12. decembra 2000 doručeným okresnému súdu v ten istý deň sa k podanému návrhu sťažovateľky vyjadril Ing. S. Š.

Zákonná sudkyňa pokynom súdnej kancelárii z 27. marca 2001 vytýčila termín pojednávania v predmetnej veci na 18. apríl 2001 a nechala doručiť účastníkom predvolania spolu s vyjadreniami ostatných účastníkov konania v predmetnej veci. Predvolania boli

doručené sťažovateľke i odporcovi 6. apríla 2001 a Okresnému úradu Košice II 30. marca 2001.

Pojednávanie, ktoré sa konalo 18. apríla 2001, bolo odročené s tým, že okresný súd uložil ako sťažovateľke, tak i odporcovi predložiť ďalšie doklady potrebné pre dokazovanie.

Listom z 24. apríla 2001 (doručeným okresnému súdu 25. apríla 2001) sťažovateľka predložila doklady požadované okresným súdom.

Listom z 27. apríla 2001 (doručeným okresnému súdu 30. apríla 2001) sa k návrhu sťažovateľky vyjadril Okresný úrad Košice II, odbor sociálnych vecí, oddelenie sociálnoprávnej ochrany kurately a náhradnej výchovy.

Odporca Ing. S. Š. predložil súdu doplnenie svojho vyjadrenia k podanému návrhu listom z 21. mája 2001 (doručeným okresnému súdu 29. mája 2001).

Zákonná sudkyňa pokynom súdnej kancelárii zo 14. januára 2003 určila nový termín pojednávania na 12. február 2003. Súčasne uložila predvolať účastníkov konania a doručiť im vyjadrenia ostatných účastníkov. Vydala taktiež pokyn vyžiadať mzdové listy sťažovateľky aj odporcu.

Predvolanie okresného súdu bolo odporcovi doručené 24. januára 2003, sťažovateľke 27. januára 2003 a Okresnému úradu Košice II 20. januára 2003.

Listom z 22. januára 2003 (doručeným 29. januára 2003) boli okresnému súdu zo strany C. S., s. r. o., doručené vyžiadané mzdové listy sťažovateľky.

Listom z 28. januára 2003 (doručeným 31. januára 2003) boli okresnému súdu zo strany U. S. S. K., s. r. o., doručené vyžiadané mzdové listy odporcu.

Druhé pojednávanie v predmetnej veci sa konalo 12. februára 2003. Na pojednávaní bol vyhlásený rozsudok.

Zákonná sudkyňa požiadala 24. februára 2003 predsedu okresného súdu o predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie rozsudku. Predseda okresného súdu 28. februára 2003 udelil súhlas na predĺženie lehoty.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).“

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (III. ÚS 111/02).

2. Ústavný súd konštatuje, že predmetom konania pred okresným súdom je návrh na zvýšenie výživného pre maloleté dieťa v zmysle § 99 ods. 1 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov a § 163 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov. Z vyjadrení sťažovateľky, okresného súdu ani z obsahu predloženého na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

3. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd hodnotí ako aktívne. Nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom.

4. Ďalším kritériom, ktoré ústavný súd hodnotil, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd zistil obdobia nečinnosti, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

Ide predovšetkým o obdobie od podania návrhu 20. marca 2000 do prvého úkonu sudkyne vo veci 16. novembra 2000 (takmer osem mesiacov) a obdobie od 29. mája 2001, keď boli okresnému súdu doručené podklady žiadané od účastníkov konania na pojednávaní konanom 18. apríla 2001, do 14. januára 2003, keď okresný súd vykonal procesné úkony smerujúce k príprave ďalšieho pojednávania (cca devätnásť a pol mesiaca).

Existenciu uvedených období, v ktorých okresný súd vo veci nekonal, potvrdzuje (najmä pokiaľ ide o druhé z nich) aj vyjadrenie jeho predsedu k sťažnosti sťažovateľky v konaní pred ústavným súdom sp. zn. Spr. 220/03 z 20. februára 2003.

Predseda okresného súdu nečinnosť okresného súdu v druhom z uvedených období zdôvodnil „*enormnou zaťaženosťou sudcov tunajšieho súdu*“ vrátane vo veci konajúcej sudkyne.

Je nepochybné, že nadmerná zaťaženosť sudcu z hľadiska počtu vecí, v ktorých koná ako zákonný sudca, má negatívny dopad na efektivitu a rýchlosť jeho postupu v uvedených konaniach a ovplyvňuje ich celkovú dĺžku. Aj napriek tomu však ústavný súd nemohol akceptovať uvedenú argumentáciu ako právne významnú vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu jej práv zaručených v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (napr. II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99, II. ÚS 58/02, III. ÚS 17/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 145/02). Článok 6 ods. 1 dohovoru „zaväzuje zmluvné štáty organizovať svoj súdny systém tak, aby bol schopný vyhovieť požiadavkám tohto článku“ (napr. rozsudok H. c. Francúzsko z 24. októbra 1989, § 58; rozsudok Salesi c. Taliansko z 26. februára 1993, § 24), resp. „zmluvné štáty majú organizovať svoj právny systém takým spôsobom, aby súdy mohli zaručiť každému právo dostať konečné rozhodnutie v sporoch o občianskych právach a povinnostiach v primeranej lehote“ (správa Európskej komisie pre ľudské práva z 3. decembra 1997 vo veci I. Preložníka c. Slovenská republika, sťažnosť č. 25189/94) (PL. ÚS 25/01).

Nečinnosť okresného súdu vo vyššie označených obdobiach bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je preto potrebné považovať za zbytočné prietahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Z hľadiska určenia ich rozsahu ústavný súd prihliadal, pokiaľ ide o prvé z označených období, na skutočnosť, že oboznámenie sa s vecou a následné stanovenie postupu smerujúceho k príprave pojednávania vyžaduje určitý čas. Vzhľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu je však ústavný súd toho názoru, že právna a faktická zložitosť veci nemohla objektívne podmieňovať dobu ôsmich mesiacov na vykonanie prvotných úkonov. Ústavný súd aj s prihliadnutím na svoju

doterajšiu judikatúru, podľa ktorej kratšie obdobie nečinnosti všeobecného súdu nemusí vzhľadom na okolnosti prípadu odôvodňovať vyslovenie zbytočných prietáhov v konaní (II. ÚS 21/01, III. ÚS 30/03), považoval za akceptovateľné v tomto smere obdobie maximálne troch mesiacov. Zostávajúcu časť cca piatich mesiacov preto kvalifikoval ako dobu zbytočných prietáhov v konaní. V druhom z označených období posúdil ústavný súd ako zbytočné prietahy celú dobu, po ktorú bol okresný súd vo veci nečinný (cca devätnásť a pol mesiaca).

Ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré je predmetom posúdenia, trvalo do vynesenia rozsudku na pojednávaní konanom 12. februára 2003 takmer dva roky a jedenásť mesiacov (ešte stále nešlo pri tom o právoplatné rozhodnutie). Z uvedenej doby prevažnú časť (viac ako dva roky) tvoria obdobia, v ktorých dochádzalo k zbytočným prietahom v konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu.

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľky boli porušené.

5. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľka sa v sťažnosti domáhala, aby ústavný súd na základe čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súde konať vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. P 91/00 bez prietáhov.

V čase rozhodovania ústavného súdu o namietanom porušení práv sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo okresným súdom v posudzovanom konaní vynesené

meritórne rozhodnutie. Nadobudnutie právoplatnosti uvedeného rozhodnutia závisí od využitia zákonnej možnosti účastníkmi konania napadnúť toto rozhodnutie opravným prostriedkom. Ak by žiaden z účastníkov konania túto možnosť nevyužil a rozsudok okresného súdu by márnym uplynutím odvolacej lehoty nadobudol právoplatnosť, výrok ústavného súdu prikazujúci okresnému súdu postupovať v posudzovanom konaní bez priet'ahov, by bol neadekvátny stavu uvedeného konania a taktiež nevykonateľný. Na druhej strane aj po prípadnom podaní odvolania a následnom zrušení rozsudku odvolacím súdom a vrátení veci okresnému súdu na ďalšie konanie by bol okresný súd viazaný ústavnou povinnosťou vyplývajúcou priamo z čl. 48 ods. 2 ústavy postupovať v danej veci bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd preto s'ťažnosti v tejto časti nevyhovel.

6. S'ťažovateľka vo svojej s'ťažnosti žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk z dôvodu, že v dôsledku zbytočných priet'ahov v posudzovanom konaní spôsobených okresným súdom došlo k narušeniu citových a sociálnych vzťahov v jej rodine, čo jej spôsobilo závažnú nemajetkovú ujmu. Uviedla taktiež, že nečinnosťou okresného súdu, resp. zvýšením výživného len od 1. januára 2003 namiesto s'ťažovateľkou navrhovaného 1. januára 1999 utrpela vážnu finančnú ujmu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pretože porušenie základných práv s'ťažovateľky, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred ich porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto

porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sumu 30 000 Sk. Táto suma zohľadňuje jednak závažnosť predmetu konania pre sťažovateľku ako matku maloletého dieťaťa, o výživné ktorého išlo, dĺžku zbytočných prietahov v konaní (viac ako dva roky) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrh na finančné zadosťučinenie zamietol.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02). Ústavný súd preto neakceptoval argumentáciu právnej zástupkyne sťažovateľky, že nečinnosťou okresného súdu, resp. zvýšením výživného len od 1. januára 2003 namiesto sťažovateľkou navrhovaného 1. januára 1999 utrpela vážnu finančnú ujmu. V tomto kontexte poukazuje ústavný súd aj na skutočnosť, že pre určenie doby, od ktorej sa mení skoršie súdne rozhodnutie o výživnom pre maloleté dieťa, nie je rozhodujúce, kedy bol podaný návrh na začatie konania o novú úpravu výživného alebo kedy bolo vydané uznesenie o začatí takého konania, prípadne ku ktorému dňu navrhli zmenu skoršieho súdneho rozhodnutia účastníci konania, ale len kedy došlo ku zmene pomerov. Moment, od ktorého okresný súd zvýšil výživné pre maloletého syna sťažovateľky, vyplýva zo skutkového a právneho posúdenia spomenutej otázky, pričom medzi právnym názorom okresného súdu a sťažovateľkinými právami na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote nie je daná príčinná súvislosť. Súčasťou uvedených práv nie je totiž právo, aby návrhu účastníka konania bolo vyhovené v plnom rozsahu.

7. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadala priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia v uvedenom konaní, ktorých výšku vyčíslila jej právna zástupkyňa na 13 194 Sk za tri úkony právnej

pomoci (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, písomné podanie na ústavný súd – sťažnosť, stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) 3 x 4 270 Sk a režijný paušál 3 x 128 Sk podľa ustanovenia § 13 ods. 8 a § 19 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“).

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnou zástupkyňou sťažovateľky vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľky v podaní z 10. marca 2003 ústavnému súdu oznámila, že k 1. januáru 2003 bola zapísaná do zoznamu advokátov Slovenskej advokátskej komory.

Právnu pomoc sťažovateľke v súvislosti s jej zastupovaním v konaní pred ústavným súdom do uvedeného dňa poskytovala ako komerčná právnička. Za jednotlivé úkony právnej pomoci realizované v tomto období preto ústavný súd priznal trovy právneho zastúpenia podľa § 22 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnej pomoci (ďalej len „vyhláška č. 591/2002 Z. z.“) a za úkony právnej pomoci po 1. januári 2003 náhradu trov právneho zastúpenia v zmysle § 22 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., ako aj podľa § 13 ods. 8 vyhlášky č. 591/2002 Z. z., ktoré upravujú výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmet konania - ochrana základných ľudských práv a slobôd je v zásade nevyjadriteľná v peniazoch a je nezameniteľná s primeraným finančným zadostučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (III. ÚS 34/03).

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., ako aj podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 591/2002 Z. z. výpočtovým základom je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2001 dosahovala priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky výšku 11 693 Sk a za prvý polrok roku 2002 výšku 12 811 Sk.

Ústavný súd priznal odmenu za dva úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia - 10. decembra 2002 a napísanie sťažnosti - 16. decembra 2002 vo výške 8 000 Sk (2 x 3 900 Sk za úkon a 2 x režijný paušál 100 Sk) a odmenu za jeden úkon právnej pomoci, a to vyjadrenie z 10. marca 2003 vo výške 4 400 Sk (4 270 Sk za úkon a režijný paušál 128 Sk, podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. odmena vypočítaná podľa tejto vyhlášky sa zaokrúhľuje na celé slovenské desaťkoruny smerom nahor), t. j. spolu 12 400 Sk, ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnej zástupkyňi sťažovateľky.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2003